Beschrijving van Linnaeusparkweg 18A
Datum: 3 juni mei 2026
Auteur: Agnes Hemmes / Hester Aardse
Bezoekdatum: 4 december 2025 – 15 april 2026

Architect: J. Appel (aannemer)
Ontwerpjaar: 1904
Bouwjaar: 1904

Opmerkingen
Deze verkenning is opgesteld door Bureau Monumenten en Archeologie, in opdracht van Stadsdeel Oost naar aanleiding van de aanvraag van de eigenaresse van het pand, mevrouw J.J. Rolf, (d.d. 17 september 2025) tot aanwijzing van haar woning als gemeentelijk monument.
Het pand heeft op de welstands ordekaarten van de 19de-eeuwse Ring een orde 2 status en is gelegen aan de stedenbouwkundige zone A.

Stedenbouwkundige context
Het koetshuis aan de Linnaeusparkweg 18A is gelegen in het noordelijke deel van de in 1629 drooggelegde Watergraafsmeerpolder, vlakbij de daarbij behorende ringvaart en ringdijk. Tot circa 1900 was de polder grotendeels in gebruik als agrarisch gebied met enkele buitenplaatsen aan de Middenweg, en in het laatste kwart van de 19e eeuw een gemeentelijke tuinbouwschool met kwekerij en de nieuwe Oosterbegraafplaats. Kleinschalige bebouwing behorend tot de gemeente Watergraafsmeer stond met name aan de noord/noordwestkant aan de Ringdijk en de Linnaeuskade (die beide het verloop van de ringdijk volgen) en langs de Middenweg. Vanaf circa 1900 kwam er in de Watergraafsmeerpolder (voor)stedelijke bebouwing, om te beginnen in de noordelijke deel dat het dichtst bij de gemeente Amsterdam ligt. De iets ten noorden van het perceel gelegen Linnaeuskade volgt de ringdijk en ligt dus verhoogd op dijkniveau. Vanaf de ringdijk lopen de straten onder een helling naar een lager niveau, zo ook de Linnaeusparkweg. De straten zijn destijds voor de ontwikkeling tot woongebied opgehoogd. De binnentuinen liggen op het nog lagere (polderniveau). Het verschil tussen straat- en polderniveau verschilt ter hoogte van Linnaeusparkweg 18A ongeveer 2 meter (AHN).
In 1907 werd een uitbreidingsplan voor de Watergraafsmeer gemaakt. In dit meest noordelijke deel was toen al enige stedelijke bebouwing waaronder het koetshuis aan de Linnaeusparkweg dat hoorde bij een dubbelbreed herenhuis dat aan de andere zijde van een ruim kavel aan de Bredeweg 21 staat. De Bredeweg en de Linnaeusparkweg lopen parallel aan elkaar en zijn ruwweg noordwest en zuidoost georiënteerd. De bebouwing die in deze periode ontwikkeld werd, en ook de bebouwing aan de Linnaeuspark- en de Bredeweg bestaat overwegend uit individuele of bescheiden reeksen herenhuizen van een souterrain met daarboven twee bouwlagen en een bewoonbare kaplaag. Het herenhuis aan de Bredeweg 21 sluit aan op deze karakteristiek, zij het dat het hier om een dubbele perceelsmaat gaat. Het koetshuis beslaat eveneens de dubbele perceelbreedte, maar is met een bouwlaag en een kap, afwijkend van de gemiddelde bouwhoogte van de herenhuizen.

Gebouwtype en bouwgeschiedenis in hoofdlijnen

Gebouwtype

Voormalig koetshuis (thans woonhuis met atelierruimte), op een rechthoekige grondslag bestaande uit een hoofdbouw met een lagere uitbouw links. De hoofdbouw omvat een begane grond en eerste (of zolder)verdieping onder een plat dak dat aan de voor- en zijkanten voorzien is van dakschilden. De aanbouw links is éénlaags onder een plat dak. Het pand is niet onderkelderd (zoals wel op de ontwerptekeningen staat aangegeven). Twee inrijpoorten geven toegang tot respectievelijk de hoofd- en aanbouw en in de dakkapel zijn er twee hooideuren.

Bouwgeschiedenis in hoofdlijnen

Aanvraag door J. Appel (aannemer) op 11 maart 1904 tot de bouw van een koetshuis met paardenstal op een terrein gelegen aan de Linnaeusparkweg tussen 18 en 20 (Sectie B nr. 895) , het is gereed op 4 juni 1904. Het koetshuis werd in dezelfde periode gerealiseerd als het eveneens door J. Appel gebouwde woonhuis aan Bredeweg 21 (stukken niet aanwezig in BWT-Oost archief, data en naam ontwerper vermeld op de orderkaart 19e eeuwse Ring). Vermoedelijk bouwde Appel dit in opdracht van de Bouwmaatschappij "Linnaeuspark" die op basis van het kadaster in 1900 als eerste eigenaar van het perceel de grond tot ontwikkeling brengt.

Het hoofdgebouw bestond volgens de tekening oorspronkelijk uit een remise met tuigkamer aan de voorzijde, een stalgedeelte met vijf paardenboxen aan de achterzijde en een zolderverdieping. Op de tekening staat een kelder getekend. Links van dit hoofdgebouw is een aanbouw die is aangeduid als 'overdekte ruimte' en die verbonden was met het stalgedeelte. De ontwerptekening is schematisch en wijkt op details af van wat er gebouwd is (zoals bijvoorbeeld de hooideuren op de zolder en het metselverband in de top, onduidelijk is eveneens of de kelder is uitgevoerd). Opmerkelijk is dat op de tekening geen trap naar zolder is weergegeven, terwijl die ongetwijfeld als hooizolder werd gebruikt en voorzien was van voerderluiken boven de ruiven om het hooi in te schuiven, zoals gangbaar was. Op de tekening heeft de kap een plat dak met rondom dakschilden, terwijl de huidige situatie aan de achterzijde een doorgetrokken gevel heeft, maar ter plaatse waren er geen bouwsporen in de constructie waaruit blijkt dat dat een latere aanpassing zou zijn. Op de tekening zijn ook de ruiven en tussenschotten in het stalgedeelte en de tuigagekast in de remise ingetekend.

Uit de bouwtijd dateert de hoofdopzet (koetshuis met uitbouw), evenals de hoofddraagconstructie. Van het exterieur is vooral de voorgevel goed bewaard gebleven, met inbegrip van de voor een koetshuis karakteristieke inrijdeuren, de ramen en de dakkapel met hooideuren en het met Tuiles du Nord gedekte dak. Hierdoor is de oorspronkelijke functie van koesthuis in het straatbeeld nog goed afleesbaar.

Uit de woningkaarten die de periode 1924-1989 beslaan, blijkt dat Linnaeusparkweg 18A gedurende korte tijd in gebruik is geweest als magazijn en autogarage (in gebruik door mensen op diverse andere adressen) en het grootste deel van die tijd in gebruik is geweest als opslag voor ene Heuwekemijer die dan in de woning aan de Bredeweg gevestigd is. Wanneer dat precies startte en eindigde valt niet goed op te maken uit de woningkaarten. Mogelijk werden toen de interieuronderdelen zoals de ruiven, tuigkast en tussenschotten verwijderd.

In 1987 werd het koetshuis aangekocht door het echtpaar Jan de Rooden en J.J. (Johnny) Rolf, beiden keramisch kunstenaar, die het verbouwden tot atelierwoning. De hoofd- en de aanbouw zijn daarbij geheel opnieuw ingedeeld en afgewerkt (met inbegrip van de trap naar zolder). Hoe de zolderverdieping oorspronkelijk was ingedeeld is niet bekend. Niets in het huidige interieur wijst nog op de oorspronkelijke functie: de tuigkamer, de indeling met paardenboxen, de ruiven, of bijvoorbeeld hooiluiken in de zoldervloer (of sporen hiervan) zijn niet meer aanwezig. Ook de stalramen in de achtergevel zijn verdwenen: deze gevel is na 1987 opnieuw ingedeeld.

Architectonische verschijningsvorm

Exterieur

De voorgevel is opgetrokken uit rode bakstenen in kruisverband boven een met stucpleister afgewerkte plint. De gevel van het hoofdgebouw is symmetrisch van opbouw met op de middenas een brede inrijpoort met dubbelde (stal)deuren. De deuren bestaan uit karakteristieke diagonaalsgewijs geplaatste kraaldelen met aan de bovenzijde dubbele raampjes. De deuren zijn geplaatst onder een stalen puibalk met rozetten. Aan weerszijden van de inrijpoort bevindt zich een samengesteld venster. De geveltop in het midden is voorzien van dubbele hooideuren (onderzijde hout, bovenzijde ramen), de geveltop zelf is afgedekt met steen. Er is geen hijsbalk (wat bij een hooizolder gangbaar was). In de aanbouw aan de linkerzijde is nog een inrijpoort met dubbele staldeuren die eveneens bestaan uit karakteristieke diagonaalsgewijs geplaatste kraaldelen met aan de bovenzijde dubbele raampjes, ditmaal getoogd. Aansluitend aan de linkerzijde is dubbele staldeur naar overdekte ruimte. Kozijnen en dakrand zijn wit geschilderd, al het overige hout en de gietijzeren puibalk zijn donkergroen.
Het vormt een eenvoudig, verzorgd geheel, passend bij het utilitaire karakter van een koetshuis, maar ook passend bij de architectuur van de overige bebouwing in de straat.
De achtergevel is wat de aanbouw betreft gestuukt, de hoofdbouw is in de negentiger jaren voorzien van een horizontale betimmering van onbehandeld cederhout ter bescherming van de daarachter aangebracht isolatie.

Interieur

De huidige indeling en afwerking dateren van na 1987. Alleen de scheidingsmuur (tevens dragende muur) tussen de hoofd- en aanbouw is nog aanwezig; de historische tweedeling van de begane grond van de hoofdbouw met een remise aan de voorzijde en paardenboxen aan de achterzijde is verdwenen. De huidige plattegrond beslaat in de aanbouw de entree waarbij alleen de linker deur gebruikt wordt met daarachter een gang, en direct achter de rechterdeur een kleine afgetimmerde ruimte. Achterin is een bijkeuken. Vanuit de gang is toegang tot de hoofdbouw waarvan de indeling tegenwoordig over ongeveer de voorste helft bestaat uit een keuken linksvoor, gevolgd door een ruim atelier rechts hiervan, en de achterste helft uit één grote kamer over de volle breedte van de hoofdbouw. Verder zijn in de atelierruimte aan de voorzijde alleen de bovenzijde van de dubbele staldeur zichtbaar, de staldeur zelf is voorzien van voorzetwanden. Vanuit de gang op de begane grond is eveneens toegang tot de zolder, middels een (nieuwe) steektrap evenwijdig aan de voorgevel. De zolder bestaat uit een ruime overloop, een slaapkamer aan de voorzijde, een kleine zijkamer en een slaapkamer en kleine badkamer aan de achterzijde. Het interieur is eenvoudig afgewerkt. De constructie bestaande uit de balken, spanten evenwijdig aan de voorgevel en een onderslag met standvinken haaks daarop in het midden van de kap is deels in het zicht gebleven – de afwerking van de constructie is sober/doelmatig.

Cultuurhistorische context

Koetsen en koetshuizen

Hoewel karren, rijtuigen en stallen geen nieuw fenomeen zijn, is het relevant om te weten dat vanaf de 17e eeuw vindt een ontwikkeling plaats waarbij rijtuigen en koetshuizen als teken van prestige en rijkdom gelden. Om de nieuwe comfortabeler rijtuigen te kunnen bezitten en gebruiken is namelijk een klein fortuin nodig om alle betrokken ambachten (de bouw, de afwerking, tuigage), verzorging en de bediening (koetsier en knecht) alsook de bijbehorende paarden, hun voer en huisvesting te kunnen veroorloven. De vormgeving van de koetshuizen waarin al deze 'toebehoren' gestald worden vormt daar een onderdeel van. In de loop van de daarop volgende eeuwen wordt het koetshuis steeds meer in lijn met de architectuur van het hoofdgebouw (zoals het woonhuis) gebracht, zodat er een sterke ensemblewerking ontstaat. In Amsterdam zijn dit soort particuliere koetshuizen voor de zeer welgestelden met name te vinden in de grachtengordel, buitenplaatsen en in de chique buurten van rond 1900 zoals de Plantage, het gebied rond het Paleis voor Volksvlijt en de Vondelparkbuurt.

Een kentering vindt in de tweede helft van de 19e eeuw plaats. Dat komt enerzijds door de ontwikkeling van de automobiel, in feite een rijtuig zonder paarden, wat voor de zeer welgestelden een aantrekkelijk alternatief en nieuw statusverhogend object was. Daarnaast kwam er een nieuwe vorm van openbaar vervoer in de vorm van de tram- en spoorwegverbindingen dat, zeker voor langere afstanden, een goed alternatief bood ten opzichte van een rij- of vaartuig. Vanaf het einde van de 19e eeuw worden er dan ook nagenoeg geen nieuwe particuliere koetshuizen meer gebouwd. Koetshuizen worden vanaf die tijd mede geschikt gemaakt voor het stallen van de automobiel. De koetsier wordt tevens chauffeur. Uiteindelijk neemt de automobiel het over van het rijtuig. (Zie koetsen in NLD en Scheurs).

Overigens komen er in de stad vanaf eind 19e eeuw nog wel veel nieuwe stalbedrijven bij ten behoeve van bijvoorbeeld goederentransport, de postkoets en openbaar vervoer in de vorm van de omnibus (koets voor 12-20 personen waaruit de paardentram ontwikkelde). Vooral in de tweede helft van de 19e eeuw stijgt dat type stalgebouwen nog flink in Amsterdam. Maar ook die bedrijven verdwenen gaandeweg, of ze stalden alleen nog auto's. (Ons Amsterdam website: In 1896 kondigt *Het Handelsblad* het einde van het particuliere stalbedrijf aan).

Woonhuizen met koetshuizen
In het eerste decennium van 1900 worden de laatste voorname woonhuizen met bijbehorende koetshuizen gebouwd. Het koetshuis horende bij het dubbele herenhuis aan de Linnaeuspark-/Bredeweg behoort is gezien de locatie, vormgeving en omvang is echter voor een andere doelgroep gebouwd, namelijk de (nieuwe stedelijke) middenstand. Dat komt ook tot uitdrukking in de tamelijk rijke maar niet uitzonderlijke architectuur van het woonhuis en de verzorgde eclectische architectuur (met elementen van verschillende historische stijlen), wat in die periode gangbaar is. In 1914-1916 staat er een aantal keer een advertentie in het Algemeen Dagblad. Eerst voor de verhuur van het koetshuisgebouw, later voor de verkoop van het gehele ensemble, dus inclusief het woonhuis aan de Bredeweg. Uit de omschrijving spreekt het relatief luxe en moderne karakter van het geheel. Verder valt op dat in de advertentie wordt aangeprezen dat het koetshuis (intussen?) ook geschikt is als auto-garage: "*Voor hen die rustig, gezond en toch onmiddellijk bij Amsterdam willen wonen is te koop, direct te aanvaarden, het magnifque, uitstekend onderhouden Dubbel heerenhuis (…). Het huis bevat 8 zeer groote en 4 kleinere kamers, verder betegelde Badkamer, flinken Zolder, Kofferkamer, 2 Kelders, groote Hall, Keuken, Bijkeuken, is van binnen geheel geschilderd en voorzien van Centrale Verwarming, Waterleiding, Gas, Electriciteit, zoomede van de noodige moderne gemakken. Het geheele Erf heeft een oppervlakte van 728 c A., terwijl zich in den grooten Tuin, uitkomende a/d Linnaeusparkweg No 18a, een groot Stalgebouw voor 5 Paarden met Koetshuis en Zolder en een zeer ruime Autogarage bevindt*. (AD juni en december 1916).
Dat er in deze periode dus nog een koetshuis gebouwd werd is op zich opmerkelijk – zie de hierboven geschetste mobiliteitsontwikkeling. Daarbij moet in gedachten gehouden worden dat aan de oostkant van de stad de Gooische tramweg maatschappij ook over de Middenweg reed.

Hoewel er vooralsnog geen stadsbreed systematisch onderzoek naar gedaan is, zijn er in Amsterdam maar weinig andere herenhuizen met koetshuizen uit deze periode bekend, en in nog mindere mate voor de middenstand. Uit onderzoek naar koetshuizen binnen de Singelgracht komen rond 1900 nog enkele nieuwe gebouwde koetshuizen voor (zeer) welgestelden naar voren. Die zijn bij het zeer prestigieuze Paleis voor Volksvlijt met bijbehorend wandelplantsoen, waar in de periode 1880-1890 herenhuizen voor deze doelgroep werden gebouwd. De bijbehorende vrijstaande koetshuizen kwamen op het binnenterrein (zie beschrijving Achter Oosteinde 14). Veel van die koetshuizen annex stalgebouwen kregen al vrij snel na de bouw een andere (bedrijfs)functie (wat kenmerkend blijkt voor dat gebied en passend is in deze periode).

Het is waarschijnlijk om te veronderstellen dat aannemer Appel bouwprojecten ontwikkelde met de middenstand als doelgroep. De Watergraafsmeer was voor die doelgroep een interessante lommerrijke randgemeente onder de rook van Amsterdam (zie ook de verkooptekst uit 1916). Appel bouwde tussen 1900-1903 vlakbij nog twee reeksen herenhuizen in seriebouw, respectievelijk aan de Linnaeusparkweg

31-65 en de Hogeweg 62-80. Alle zonder koetshuizen, wat gezien hierboven geschetste mobiliteitsontwikkelingen logisch is. Mogelijk had Appel voor het dubbelbrede perceel met koetshuis aan de Brede- Linnaeusparkweg een specifieke opdrachtgever of een bepaalde koper in gedachten. Het bouwdossier van de oprichting van het herenhuis op Bredeweg 21 ontbreekt helaas in het BWT- en Stadsarchief. Voor de reikwijdte van deze verkenning is dat verder niet uitgezocht. Wel is duidelijk dat ook dit koetshuis als snel een andere functie kreeg (als magazijn, auto-stalling en opslag).

Conclusie / concept registeromschrijving

Architectonische waarde

Het koetshuis heeft *architectonische waarde* vanwege de traditionele, bij die tijd en een aannemer passende vormgeving en detaillering van het gaaf bewaard gebleven exterieur. Als inmiddels zeldzaam voorbeeld van een vroeg 20ste-eeuws (en daarmee laat koetshuis) heeft het gebouw ook een *typologische waarde*.

Stedenbouwkundige waarde

Het koetshuis heeft *ensemblewaarde* met het herenhuis Bredeweg 21 (eveneens orde 2, stedenbouwkundige zone A). De functie van het koetshuis is herkenbaar aan de dubbele stal- en hooideuren. Daarnaast is het onderscheidend in het straatbeeld vanwege de volumeopbouw (een laag met kap) en de dubbele perceelbreedte (wat eveneens voor het herenhuis geldt). Dergelijke incidentele onderscheidende gebouwen illustreren de historische ontwikkeling van dit deel van de Watergraafsmeer. Daarmee draagt het bij aan het karakter van dit gebied.
Tevens draagt het koetshuis bij aan de stedenbouwkundige identiteit en het redelijke kwaliteitsniveau van de vroeg 20ste-eeuwse uitbreiding van de Watergraafsmeer, waarbij ook particulieren en eigenbouwers/architecten betrokken waren.

Cultuurhistorische waarde

Het ensemble van koetshuis, herenhuis en tuin, vroeg 20ste-eeuws, is van *cultuurhistorische waarde* als laat voorbeeld van een dergelijk ensemble zoals die lange tijd in de Amsterdamse binnenstad vaker voorkwamen. Immers, met de opkomst van de georganiseerde stalhouderij rond 1900 en met name vanwege de opkomst van de automobiel in diezelfde periode verdween al snel daarna de behoefte aan rijtuigen en paarden.

Gaafheid/herkenbaarheid

Het exterieur van met name de voorgevel en de voor- zijkanten van de kap is sinds de bouwtijd nauwelijks gewijzigd waardoor het gebouw nog duidelijk als koetshuis *herkenbaar* is. Onder meer vanwege de karakteristieke inrijpoort. De in jaren '80 doorgevoerde aanpassingen waren voor wat betreft het exterieur beperkt en hebben het aanzien, en daarmee de herkenbaarheid van de oorspronkelijke functie gezien vanaf de openbare ruimte, niet aangetast.
De achtergevel is geheel gewijzigd. Het interieur daarentegen is in de loop van de 20ste eeuw gewijzigd en het de hoofdbouw werd in 1987 vernieuwd.

Zeldzaamheid

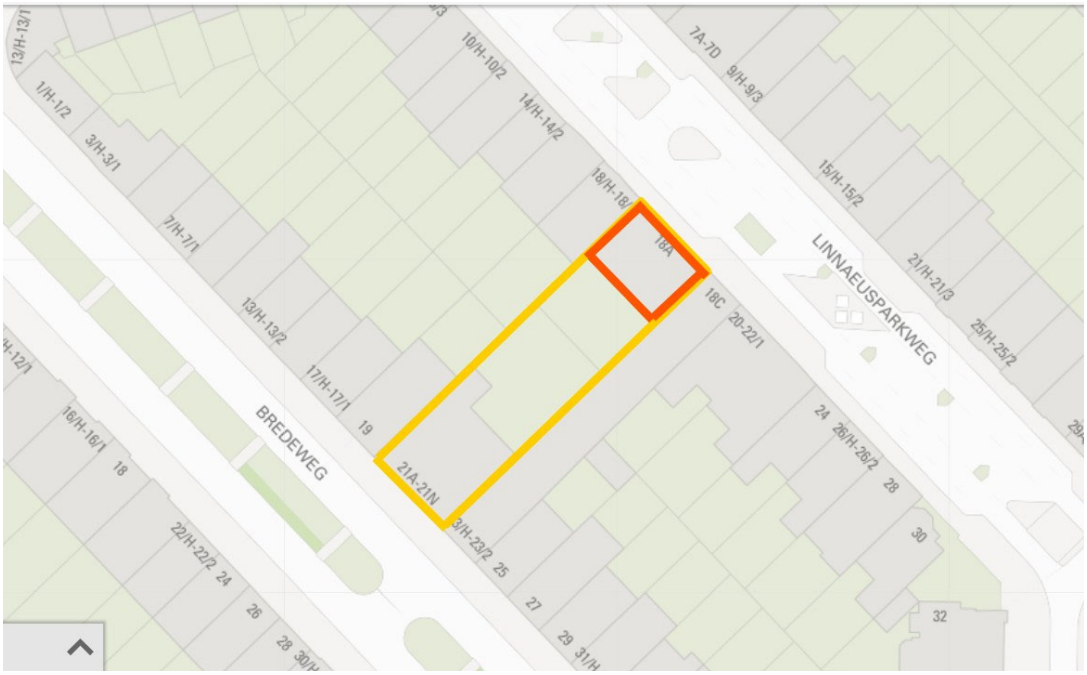
Linnaeusparkweg 18A is één van de laatste koetshuizen die in Amsterdam gebouwd werden. Samen met het bijbehorende herenhuis en de tuin vormt het een ruimtelijk ensemble dat in deze context *zeldzaam* genoemd kan worden.

Bronnen en literatuur

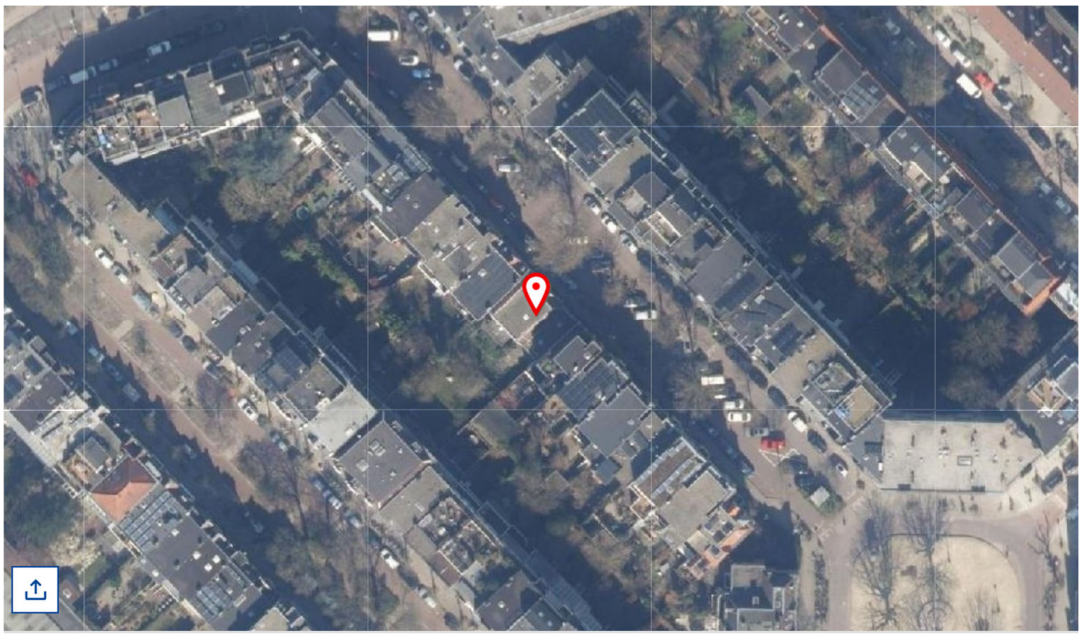
Stadsdeel Oost, Archief Bouw- en Woningtoezicht
Stadsarchief Amsterdam, beeldbank
Stadsarchief Amsterdam Woningkaarten: archiefnummer 5445, inventarisnummer 209 (periode 1924-1953) en archiefnummer 30461, inventarisnummer 221 (periode 1954-1989).
Kadaster, archiefviewer
Broekhuis, M. red., *Koetshuizen op kastelen en buitenplaatsen in Nederland*, Amersfoort, 2024

Dam, M. Van, Beschrijving Koetshuis Achter Oosteinde 14, Bureau Monumenten & Archeologie, juli 2023
Goede, C., ´Paarden op stand´, in: *Ons Amsterdam*, website, 1 juni 2010
Scheu Griffiths, L., *Huisje, koetsje, paardje. Koetshuizen, de vergeten bouwwerken*, Masterscriptie Universiteit Utrecht, 2022.
Algemeen Dagblad (AD), advertenties 22.02.1915 , 02-06-1916, 07.12.1916 (Delpher raadpleegdatum 27.03.2026)

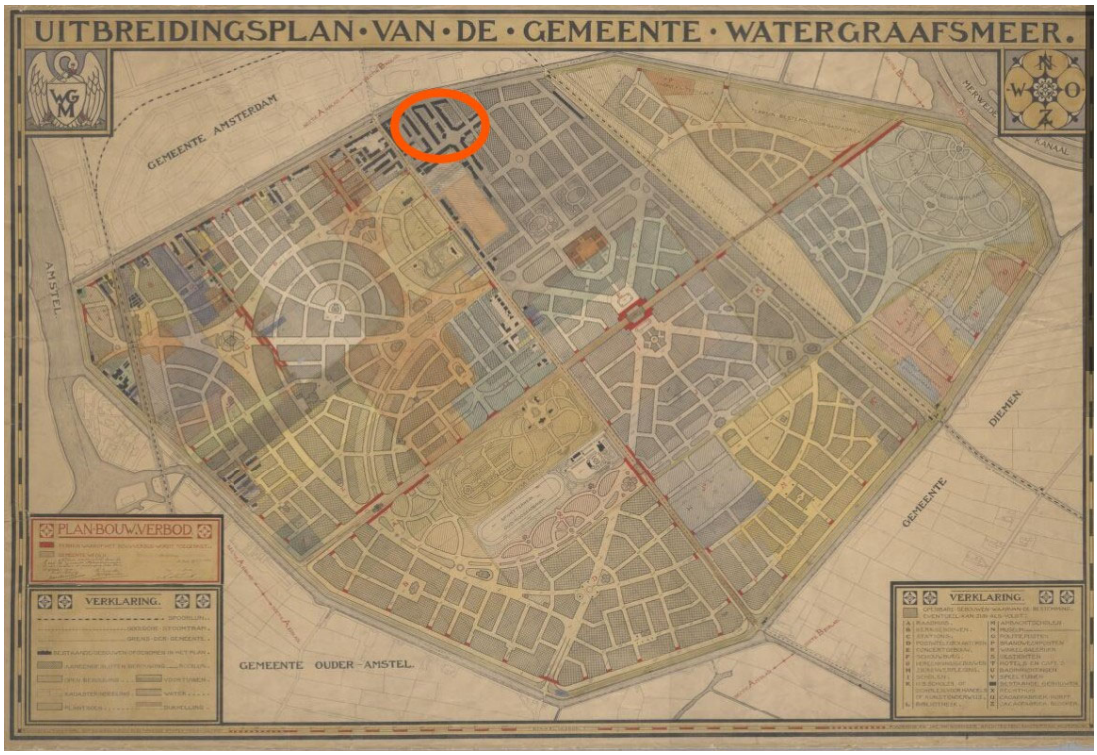
Beeldmateriaal

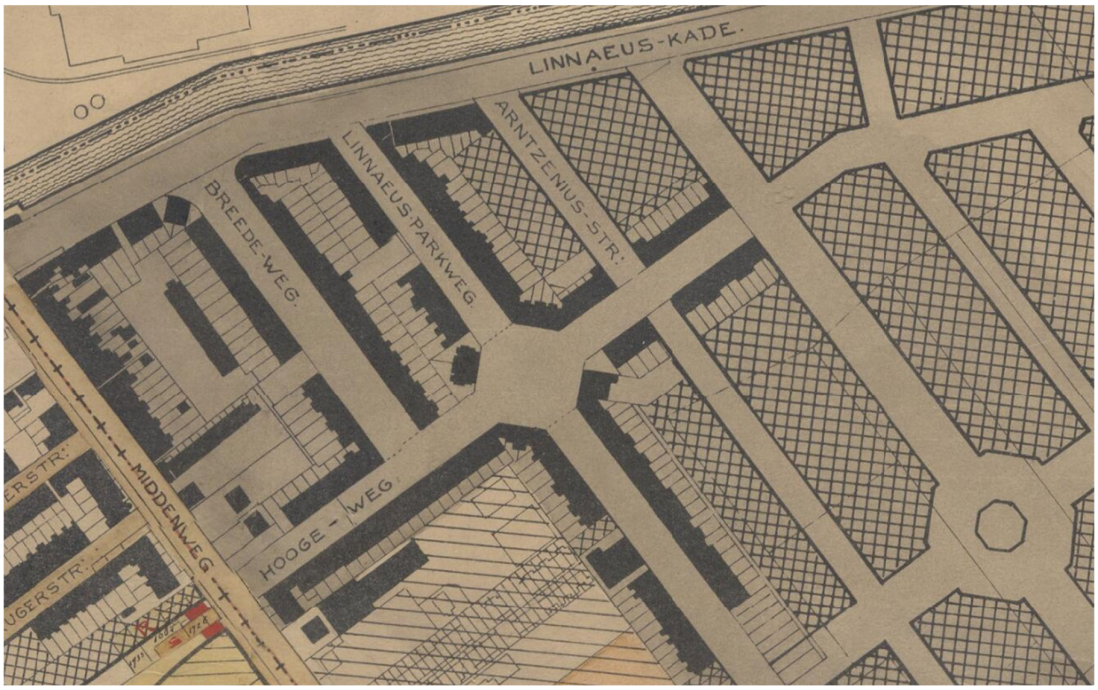

Situatie: gele contour is het dubbelbrede kavel met links het woonhuis Bredeweg 21. Rode contour: het oorspronkelijk bij het woonhuis behorende koetshuis Linnaeusparkweg 18A. (data.amsterdam.nl)

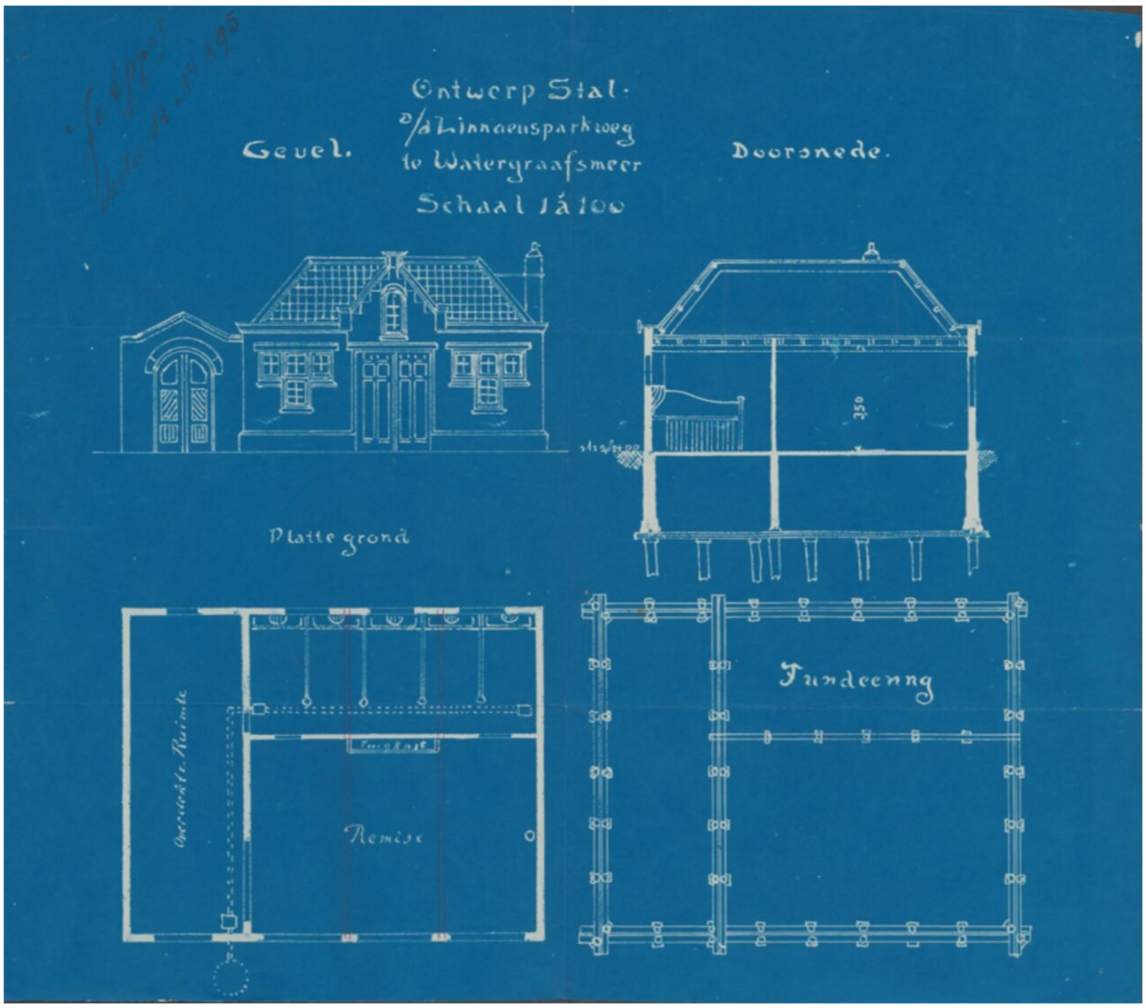

Luchtfoto 2025, markering ter hoogte van Linnaeusparkweg 18A. (data.amsterdam.nl)

1907 Afbeeldingen hierboven Uitbreidingsplan van de Gemeente Watergraafsmeer en een uitsnede daarvan. Het uitbreidingsplan is ontworpen door de architecten P. Vorkink en Jac.Ph. Wormser. Op het moment dat het uitbreidingsplan gemaakt wordt, is een deel van de bebouwing aan de Linnaeuskade, Middenweg, Linnauespark- en de Br(e)edeweg al bestaand (zie donker gekleurde bebouwing). Oriëntatie: het noorden is boven. SAA beeldbank UZFA00025000001

1904 oprichtingstekeningen (BWT archief 8032)

Links: voormalig koetshuis in 1972, de samengestelde ramen zijn met beplating afgedekt. Fotograaf J.M. Arsath Ro'is , SAA 010122003502

Rechts: Het dubbelbrede herenhuis aan de Bredeweg 21A-N waarbij het koetshuis oorspronkelijk hoorde. Het pand valt op door de tamelijk rijke architectuur en de dubbele perceelbreedte. Foto ongedateerd, vermoedelijk medio jaren 1980, de fotograaf is H. Wagner, die in 1985 als architect betrokken was voor de verbouwing van het intussen als in 1978 in een aantal appartementen gesplitste pand. SAA 5293FO018825

Foto's huidige situatie (Bureau Monumenten en Archeologie, 5 december 2025)

Voorgevel van het voormalige koetshuis aan Linnaeusparkweg 18A

Achtergevel van het voormalige koetshuis aan Linnaeusparkweg 18A

Begane grond, het huidige atelier aan de voorzijde

De huidige keuken aan de voorzijde.

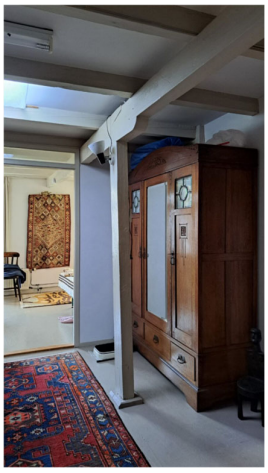
Zicht naar de woonkamer aan de achterzijde.

Afbeelding links: begane grond, de huidige bijkeuken in de voormalige overdekte ruimte. Rechts: begane grond, de huidige gang met een van de dubbele staldeuren in de voormalige overdekte ruimte.

Zolder, zicht vanaf de achterzijde naar de voorgevel (venster behoort bij de hooideurtjes), rechts de trap naar de zolder.

Zolder, overloop, zicht naar achtergevel. Met standvinkconstructie. Afbeelding rechts: hooideurtjes van de dakkapel in de voorgevel.

Referentie: andere koetshuizen rond die tijd (datering vanaf 1881)

Links: Achter Oosteinde 14, Joh. P. Wolff, (1880),
Rechts: Huidekoperstraat 13, W.J.J. Offenberg, 1869; inmiddels gesloopt

Links: Swammerdamstraat 12, Koetshuis met dienstwoning. Gebouwd door. J. van Rossem en W. Vuyck, 1885. Het pand is later volledig gesloopt en met meer verdiepingen en min of meer gelijkende architectuur teruggebouwd.
Rechts: Overtoom 243 (latere toevoeging bij Villa Betty), ontwerper onbekend, 1900

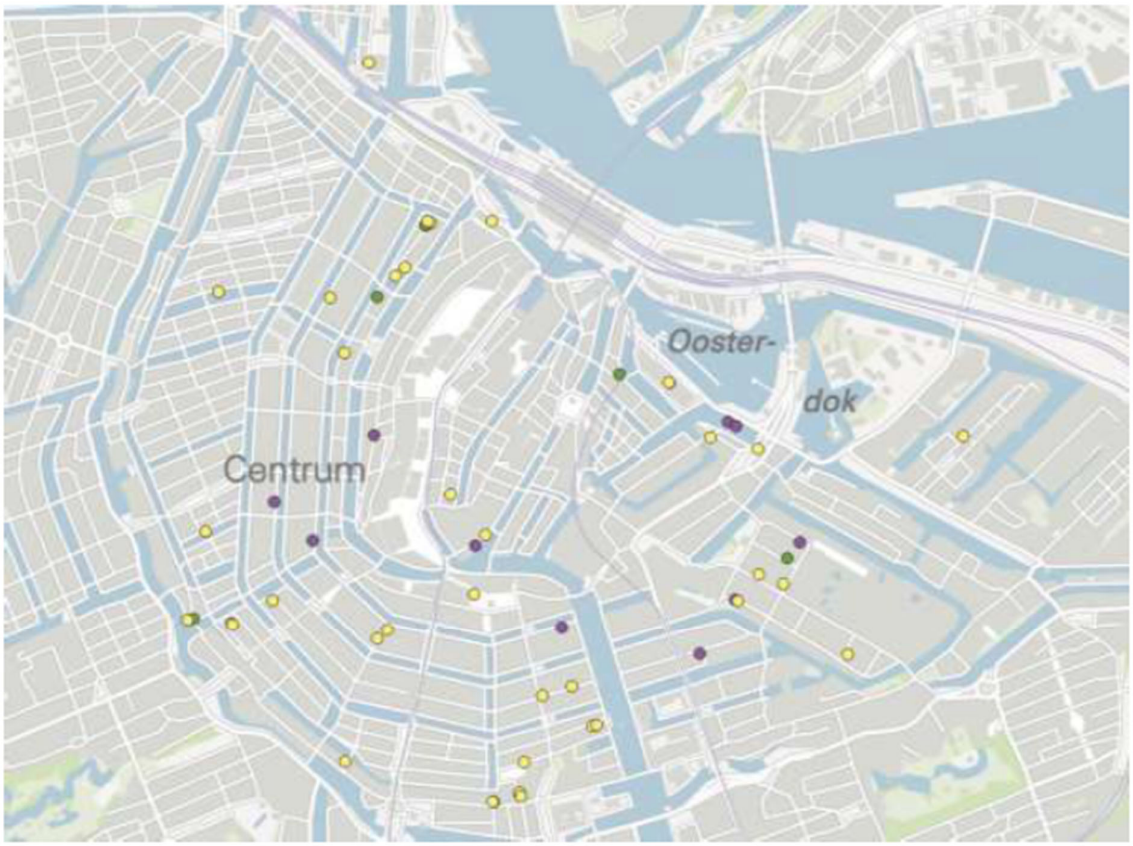
Plantage Lepellaan 1-5,
villa met koetshuis, ontwerp Kropholler 1909.

Afb. 3.18 (links):opstand keotshuis van Keizersgracht 702, Kerkstraat 299, door P. van Heerde getekend in 1873. Bron: Stadsarchief Amsterdam, toegangsnummer 10056, afbeeldingsnummer 010056916595

Afb. 3.29 (rechts) foto van gevel Kerkstraat 299 in 2022, door auteur.

Voorbeelden in de binnenstad, uit Scheu Griffiths

Afb. 2.12: Kaart van de ruimtelijke verspreiding van koetshuizen in Amsterdam gebouwd tussen 1800 en 1900, door auteur.

Inventarisatiekaart uit: Lisa Scheu Griffits, *uit Huisje, koetsje, paardje. Koetshuizen, de vergeten bouwwerken*